

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Devarim

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

יח

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9976

כא הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה
 אחך את הגדלת ואת הנוראת האלה
 אשר לאו עיניך: כב בשבעים נפש ירדו
 אבתך מצרימה ועתה שמך יהנה אלהיך
 ככובב השמים לרב: א ואהבה את
 יהוה אלהיך ושמרת משמרתו וחקתיו
 ומשפטיו ומצותיו כל-הימים: כ
 וידעתם היום כי לא את-בניכם אשר לא-
 ידעו ואשר לא-ראו את-מוסר יהוה
 אלהיכם את-גדלו את-ידו החזקה וזרעו
 הנטויה: ג ואת-אתתיו ואת-מעשיו אשר
 עשה בתוך מצרים לפרעה מלך-מצרים
 ולכל-ארצו: ד ואשר עשה לחיל מצרים
 לסוסיו ולרכבו אשר הציף את-מי-יסוסף
 על-פניהם ברדפס אחרים ויאבדם יהנה
 עד היום הנה: ה ואשר עשה לכם
 במדבר עד-באכם עד-המקום הזה: ו
 ואשר עשה לדתו ולאבירם בני אליאב בר-
 ראובן אשר פצתה הארץ את-פיה ותבלעם
 ואת-בתיהם ואת-אהליהם ואת כל-הינקום
 אשר ברגליהם בקרב כל-ישראל: ז כי
 עיניכם הראת את כל-מעשה יהוה הגדל
 אשר עשה: ח ושמרתם את-כ-
 המצוה אשר אנכי מצוה היום למען תחזקו
 ובאתם וירשתם את-הארץ אשר אתם
 עברים שמה לרשתה: ט ולמען תאריכו
 ימים על-האדמה אשר נשבע יהוה לאבותיכם
 ששי לתת להם ולזרעם ארץ זבת חלב ודבש:

וקדמוהי תפלה ודלתיה תתקריבו בשמיה
 תתקום: כא הוא תושבתך והוא אלהיך
 בעבד עמך יתברכה ויתחסינתא האלין
 בחזאן עינך: כב בשבעין נפשו נחרו
 אבהתך למצרים וכען שויד יי אלהך ככובב
 שמיא לסיני: א ותרחס ית-אלהך ותשרו
 מטבת מימריה וקמוהי ודינוהי ופיקודוהי
 כל יומיא: ב ותדעון יומא-דין ארי לא
 ית-בניכון דלא ידעו ודלא חזו ית-אולפנא
 די אלהכון ית-רבומיה ית-ידיה תקיפתא
 ודרעיה מרממא: ג וית-אתנתיה ית-
 עובדוהי בעבד בנו מצרים לפרעה מלכא
 דמצרים ולכל-ארציה: ד ובעבד למשרתי
 מצראי לסוסותהון ולרתיכהון דאטיף ית-
 מיומא דסוף על-אפיהון במרדפהון בתריכון
 ואבידעון יי עד יומא הדין: ה ודי עבד
 לכון במדברא עד-מיתכון עד-אתרא הדין:
 ו ודעבד לדתן וקאבירם בני אליאב בר-
 ראובן דפתחת ארעא ית-פומה ובלעתון
 וית-אינש-בתיהון וית-משכניהון וית כל-
 יקומא דעמהון בנו כל-ישראל: ז ארי
 עיניכון חזאן ית כל-עובדא די רבא בעבד:
 ח ותשרון ית-כ-תפקידתא דאנא
 מפקיד-לך יומא-דין בדיל דתתקפון ותעלון
 ותרתון ית-ארעא דאתון עברין תפון
 למירתה: ט ובדיל דתורכון יומין על-
 ארעא דקים יי לאבהתכון למתן לרזון
 ולבניהון

ס י כי הארץ אשר אתה בא-
שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר
יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית
ברגלך

ולבניהון ארעא עבדא הלב ודקטי: י ארי
ארעא דאת עליל לתמן למרתה לא כארעא
דמצרים היא דנפקתון מתמן דזרעת ית-
ארעך

יונתן בן עוזיאל

מתקרבון ובשמה תוכון: כא הוא הו' צבתחכון והוא אלהכון דעבד עמכון ית דברכתא ונת חסיגהא האלין
בתמיתון בעיניכון: ככ בשוקעין גפשתא נחתו אבהתכון למצרים וקדו שויגכון: אלהכון הי פכוכבי שמיא
למסגי: א ותרמון ית: אלהכון ותנטרון מסברת מימריה וקיימו ודינו ופקידו כל יומיא: ב ותנדעון
ימא דין ארום לא עם בניכון דלא ידעין ולא תמון ית אילפן אבייתא וי' אלהכון ית רבותיה ונת ידיה תקיפמא
דקדעיה קרמס: ג ונת אתיותיה ונת עוכדו דעבד בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים ולכל יתבי ארעיה:
ד ודעבד למשקיעת מצרים לסוסנותהון ולארמיבירון די אטיף ית מוי דמא נסוף על אפיהון פד דרפא
פתריכון ואפידעין: ד ונת ימא קרון: ה ודעבד לכוני במדברא עד ומו מתיכון עד אתרא קרון:
ו ודעבד לקרון ולאכירם בני אליאב בר ראובן דפתחת ארעא ית פוקה וכלעתגון ונת אינש דתירון ונת כל
שרייתא דהו עמחון בגו כל ישראל: ז ארום בעיניכון אמתן חסין ית כל עובדא וי' דבא די עבד:
ח ותנטרון ית כל פפגרתא באנא מפקיד לבנו ימא דיו מן בגלל דתתקפון ותעלון ותירחון ית ארעא
דאתון עכרון לממן למירמה: ט ומו בגלל דיסגון יומיכון על ארעא דקנים: י לאבתחכון למיפו דהון
ולבניהון ארעא דמירמה שמיני בתלב ותלין דרבש: י ארום ארעא דאנת עליל פמן למירמה לא כארעא

דמצרים

רשי

מוכתי: כולא עם בניכס. אני מדבר עכשו שיוכלו לומר אז לא ידענו ולא ראינו ככל זה: (ו) בקרב כל ישראל. כל מקום שהיה
אחד מהם בורח את-הצבא: כקצת מתפתחו וכולתו אלו דברי רבי יהודה א"ל רבי נחמיה והלא כבר נאמר (במדבר י"ו) ותפתח הארץ את פיה
ולא פיותיה א"ל ומה אני מקיים בקרב כל ישראל אמר לו שנעשית הארץ מדרון כחשפך וככל מקום שהיה אחד מהם היה מתגלגל ונחל עד מקום
הבקיעה: ואת כל היקום אשר ברגליהם. זה ממונו של אדם שזעמיתו על רגליו: (ז) כי עיניכם הרואות. מוסב על המקרא
האחר למעלה כי לא את בניכס אשר לא ידעו וגו' כי אם עמכם אשר עיניכם הרואות וגו': (י) לא כארץ מצרים היא. אלא
טובה הימנה ונאמרה הכתוב ולישראל כי יחיתם מעמרים שהיו אומרים שמה לא כבא אל הארץ טובה ויפה כוון. (ספרי) יכול בגנותה
הכתוב מדבר וכן אמר להם לא כארץ מצרים היא אלא רעה הימנה ת"ל (במדבר י"ג) ומכרון שבע שנים נכנתה וגו' אדם אחד נכאן
וחס כנה ועין למצרים כמו ומכרון לכנען דרך ארץ אדם כונה את הנאה ואת"כ כונה את הכעור (ס"א הגרוע) שפסולתו של ראשון הוא נותן
בשני וככל מקום המביקודם הא למדת שחברון יפה מנוען ומצרים משובחת וכל הארצות שנאמר (בראשית י"ג) כגן ה' כארץ מצרים
ולוין שבה מצרים היא שהיה מקום מלכות שכן הוא אומר כי היו כנענין שריו וחברון פסולתה של ארץ ישראל לכך הקצוה לקבורת מתים ואע"פ
כן הוא יפה מנוען. (ובכתובות קי"ב) דרשו בענין אמר אעשר שאלם כונה בית לכנו הקטן ואת"כ לכנו הגדול אלא
מטובה על אחד מטובה כנענין: אשר יצאתם משם. אפילו ארץ רעמסס אשר ישבתם בה והיא כשית ארץ מצרים שנאמר

בראשית

מכלל יופי

(ו) (ואת כל היקום) שם בחוספת יוד והוא שם כלל
לכל חי על הארמה: (ט) (תאריכו ימים).
פועל עובר ופירושו תאריכו הזמן שתשכבו על הארמה ימים.
רבים כואריכות הישיבה במקום הוא כיד האדם לפיכך נקרא
הוא מאריך אבל אריכות החיים הוא כיד הימים בגורת הכורה
לא ביד האדם לפיכך נקראו הימים מאריכים:
(י) (סירק). תאר לעשב שרוא מאכל אדם:
ברשית

יא (א) ושמרת טעמרתו ומקומו ומשפטיו ומלותיו כל
הימים: להודיע כי תורתו וקדושה
היא נחיתת לא שתכה לעולם כל הימים. וכן נאמר בפרשת ויהי
אם זמנו למען רכניתיכם וגו' כימי השמים על הארץ כי זה יורה
שאלם שמרו ומלתו אשר הוא מלאה אתכם היום כמו שזכר בואת
ס' ג' וירמייהו הולכים בדרך זה תמיד כימי השמים על הארץ וזה
לחות כי כל התורה תתקיים כימי השמים על הארץ:

ברגלה כגן הירק : יא והארץ אשר אתם
 עבדים שמה לרשמה ארץ הרים ובקעת
 למטר השמים תשתה-מים : יב ארץ
 אשר-יהיה אלהיהך דרש אתה תמיד עיני
 יתה אלהיהך בה מרשית השנה ועד אחרית ^{אסד א}
 שנה : ס יג והיה אם-שמעתי-שמעו
 אל-מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום
 לאהבה את-יהוה אלהיכם ולעבדו בכל-
 לבבכם ובכל-נפשכם : יד ונתתי מטר
 ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגגך
 ותירשד ויצהרך : טו ונתתי עשב בשדה
 לבהמתך ואכלת ושבעת : טז השמרו
 לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם
 אלהים אחרים והשתחיתם להם : יז
 וחרה אף-יהוה בכם ועצר את-השמים
 ולא-יהיה מטר והצמח לא תתן את-
 יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ השבה
 אשר יהוה נתן לכם : יח ושמתם את-
 דברי אלה על-לבבכם ועל-נפשכם וקשרתם
 אתם לאות על-ידיכם והיו לטוטפת בין
 עיניכם : יט ולמדתם אתם את-בניכם

ארבע ומשקית-ליה ברגלך כגנת ירקא :
 יא וארעא דאתון עברין תמן למרתה
 ארבע טורין ובקעין למטר שמיא שמיא מניא :
 יב ארעא דני אלהך תבע יתה תדיר-
 עיני יי אלהך בה מרששא דשטא ועד ספא
 דשטא : יג ויהיא-אם-קבלא תקבלון לפקודי
 דאנא מפקיד יתכון יומא-דין למרתם ית-
 יי אלהכון ולמפלח-קדמוהי בכל-לבכון
 ובכל-נפשכון : יד ואתון מטר-ארעכון
 בעדניה בכיר ולקיש ותכנוש עבוךך ותמרך
 ומשחרך : טו ואתון עשבא בחקלך לבגידך
 ותיכול ותשבע : טז אסתמרו לכון דלמא-
 וטעי ל-בכון ותסטון ותפק-חון למענות
 עממיא ותסודון להון : יז ויתקוף רוגזא
 דני בכון ויחוד ית-שמיא ולא-יהי-מטרא
 וארעא לא תתן ית-עללתא ותיבדון בפריע
 מער ארעא טבתא דני יהיב לכון :
 יח ותשוון ית-פתגמי אלין על-לבכון
 ועל-נפשכון ותקטרוון יחרון לאת על-
 ידכון ויהון לתפלזין בין עיניכון : יט ותלפון
 יחרון ית-בניכון למללא ברהון במחברך

לדבר

רשי

מא' ש"ח (א) כמיטב הארץ וכו' אף היא חיה כארץ ישראל : והשקית ברגלך . ארץ ארזים ביתה צריכה להביא מיס ענילית
 כרגלך וזהו שכתבתי לך ולעמוד והנמוך שמה ולא כגבוה ולתת נועלה המים מן המון לגבוה אבל זו למטר הסמים תסתה
 אים חתומין על חטתך וזכ"ה המעקה נמוך וגבוה גלוי וטחיונו גלוי כחמת : כגן הירק . סלון דילוכגסמים ויושקין אותו כרגל וככתב :
 (א) ארץ הרים ובקעות . משכח הירק המיושור סמיסור בבית כור אתה זורע כור אבל הכר בית כור מעכו ומסת כורין חרפע
 חרפע שפועו וחרה כראש : ובקעות . כן מסור : (יב) אשר ה' אלהיך דורש אותה . והלא כל הארצות הוא דורש סכאך
 (אזכרח) להטעיר על-הין ולא חיש אלה בכיולאיו דורש אלא אותה ועל ידי אותה דרישה סדורסה דורש את כל הארצות עמה :
 תמיד עיניך אלהיהך בה . לחזית מוס היא צריכה ולחדסה גזירות עתים לטובע עתים לרעה כו' כדאיתא ב"ה (ר"ה"ג) :
 מראשית השנה . מ"ה ידון זה והוא סופס : (ג) והיה אם שמע . והיה מוסב על האמור למעלה למטר הפסים תסתה נוס :
 והיה אם שמעתי-שמעו . (מוכח מ"ו) אסת שמעתי שמע כחשוכו (דברים ה') והיה אם שמעתי שמע אס התחלת לשכח
 סופך שתשכח מלה סק בתיב נמש . (מ"א כמנ"ל לתפ"דים) אכלאינו כסוק סכל תכ' וזכר וסלמי הכיאו משל לסני בני אדס סנעטרים זכ וזו

בביתך

דמוצרים היא דנפקתו כמפון דתורע ית ורעך ומשקטיר ליה בגרמך דמי כגישת ינקא : יא וארעא דאחרין
 אחרין למפון למרתה ארע טורין ובקעו מן מטרא דגחית מן שמא שתיא מוי : יב ארעא בוי
 אלהך תבע יתה כמיקמיה לאוטבוהה תדיא צני :
 אלהך סתפליו בה מן שירויא דשתא ועד סופא
 דשקא : יג ויהי אין קבלא תקבלו לפקודי דאנא

ירושלמי

ארעא די יי אלהכון תבע יתה בתדיא :

ספקיד יתכון יומא דין למרתם ית יי אלהכון ולמפלח קדמוי בכל לבפון וככל בפשכון : יד ואמון מטרא
 דארעכון בעדינה בכיר במרחשוון ולקיש בגיטון ותקנשו עיבוריון חמריכון ומישחכון : טו ואמון עסקא
 דחלקך לבשרך ותיכול ותסבע : טז אספמרו לבין דלמא ישעו יצרא דלבכון ותסמרו ותפלחו לטעורת
 עממיא ותסדרו לחון : יז ויתקף רוגז ביי בכו ויהוד ית צני שמא ולא יתרון מטרא וארעא רא תמן
 עללמא ותידרו כסרהוביא מעליון ארעא משבחה ביי יהיב לבון : יח ותשוון ית שתמי אליו על ליבכון
 ועל גפישכון ותקטורו ותהון כד הגון כתיבין על הפילא לאת על רום ידכון שמאליתא ויהון לתפליו קביל מוקיכוון
 ביי עיכוון : יט ותלפין ותהון ית בייכוון למגרסא בהון במחביכוון בכתיוכוון ירושלמי
 אם חיתויכוון ובקתכוון בארעא ובפגיא סמין למקמיכוון : ובקמכוון ובקמיכוון :
 ותבתובטון

רשיי

זה הולך דרך יום לנד מורחזה הולך דרך יום לנד מערב כמלא שמוקיס זה מזה מהלך ב' ימים וכן המשל בתורה) אם תעזוב ימים
 ארבע : מוצה אחכס היום - שהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו כיום (ספרי) : לאהבה אתה - שלא תאמר הרי אני למדשכיל
 שאהיה עשיר כשכיל שאקרא רב כשכיל שאקבל שכר אלא כל מה שתעשו עשו מאהבה וסוף הכבוד לכם : ולעבדו בכל לבבכם - עבדו
 שהיא כלכוו היא תפלה שהתפלה קרויה עבודה שאמר (דניאלו) אלהך די את פלח ליה פתירא וכי יש פולחן כככל אלא על שהיה
 מתפלל שאמר (שם) וכין פתיח ליה וגו' - וכן כדוד הוא אומר (תתלים קמא) תכון תפלת קטורת לפניך : בכל לבבכם ובכל
 גפשיכם - והלא כבר הזכיר בכל לבבך וככל גפשך אלא אזכרה ליחיד אזכרה לזכור : (יד) ונתתי מטר ארצכם - (ספרי) עשיתם
 מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי : בעתו - כליות שלא יטריחו אתכם - ד"א (שם) בעתו כלילי שכתות שהכל מליון סכתיס :
 יורה - (תעניתו) היא רביעה הנפלת לאחר הזריעה שמרוה את הארץ ואת הורעים : מלקוש - רביעה היורדת סמוך לקציר למלאות
 התבואה בקשיה (שם) ולסון מלקוש דבר המואמר כדמרגמיין (בראשית לא) והיו העטופים ללכן לקישי - ד"א לכן נקראת
 מלקוש שירדת על המלילות ועל הקשין : ואספת דגנך - אתה תאספנו אל הכית ולא אויביך כענין שאמר (ישעיה סב) אם אתך
 דגנך וגו' כי מחספיו יאכלוהו ולא כענין שאמר (שופטים) והיה אם זרע ישראל וגו' : (טו) ונתתי עשב בשדך - (ספרי)
 שלא תטריך להוליכה למדכרות - ד"א שהיה גזוז תבואתך כל ימות הנשמים ומשליך לפני בהמתך ואתה מוכע יך ומננה שלשים יום קודם
 לקציר ואינה פוחתת מדגנה : ואכלה ושבעה - היוו ברכה אחרת שתהא ברכה מוגיה כמת כתון המעיס ואכלת ושבעת :
 (יו) השמרו לכם - כיון שתהיו אוכלים ושכעים השמרו לכם שלא תבעטו שאין אדם מורד בהקדוש כרוך הוא אלא מרוד שביע
 שאמר (דברים ח) כן תאכלו ושבעת וברך ולאן ירביון מה הוא אומר אחריו ורם לכך ושכמת : וסרהם - לפרוש מן התורה ומתא
 כן ועבדתם אלהים אחרים שכיון שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק בע"א וכן דוד אומר (שמואל א כו) כי נרשני היום מהקדש
 כנחלת ה' לאמר לך עבוד וגו' ומי אחר לו כן אלא כיון שאיני מנורש מלעסוק בתורה הריני קרוב לעבוד אלהים אחרים :
 (ספרי) שהם אחרים לעובדיהם לועק אליו ואיני עונה כמלא עשיו לו כנכרי : (יז) את יבולה - אף מה שאתה מוכיל לה כענין שאמר
 (חגיגא) זרעתם הרבה והבא מעט : ואבדתם מהרה - על כל שאר היי שורין אגלה אתכם מן האדמה שגרמה לכם לחטא - (ספרי)
 משל למיך שלא כו לבית הנושתה והיה יושב ומפקידו אל תאכל יותר מוצרך שתפא נקי לכיתך ולא השגיח הכן ההוא אכל ושתה יותר מוצרכו
 ונקיח וטף את כל בני הנוסיה כטלוחו כידיו וכגליו ודקוהו אחורי פלטרין : מהרה - (שם) איני נותן לכם ארכלאוס תאחרו והלא נתנה
 ארכלא לזר הנוכל שאמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה דוד המכול לא היה להם מנוי ללמוד ואתם יש לכם מנוי ללמוד : (יח) וששתם את דברי
 (ספרי) אף לאחר שתלו היו מלוינים כוונות הניו תכלין עמו מוונות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו וכן הוא אומר (ירמיה ל"ו) הליכי
 לך ליוניס : (יט) לדבר בכ - (ספרי) משעה שהכן יודע לדבר למדהו תורה לזו לנו משעה שהיה זה למוד דכורו ואלן אחרן כשהתינוק
 שתחיל לדבר אכיו משיעמו כלשון הקודש ומלמדו תורה ואם לא עשה כן הרי הוא כאילו קיבדו שלא יתן ולמדו אתם את בניכם לדבר

מכלל יופי

ענין המגיעה : (יח) (לטוטפות) - פירושו כמו ציץ
 שקושרים על המצח כמו שאמרו רבותינו ז"ל ולא בטוטפת
 והוא יודע בדברי דבותינו ז"ל גם בשרשו :
 ין זך אשר
 (י) (י) (י)

לדבר גם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך
 ובשכבך ובקומך : כ וכתבתם על-מזונות
 ביתך ובשערך : כא למען ירבו ימיכם
 וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה
 לאבותיכם לתת להם כימי השמים על-
 שביעי הארץ : ס כב כי אם-שמור תשמרון
 את-כל-המצוה הזאת אשר אנכי מצוה
 אתכם לעשותה לאהבה את-יהוה אלהיכם
 ללכת בכל-דרכיו ולדבקה-בו : כג והוריש
 יהוה את-כל-הגוים האלה מלפניכם
 וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם : כד
 כל-המקום אשר תדרך קה-רגלכם בו לכם
 יהיה מן-המדבר והלבנון ומן-הנהר נהר-
 פרת ועד הים האחרון יהיה ובלכם :
 כה לא-יתיצב איש בפניכם פחדכם
 ומוראכם יתן יהוה אלהיכם על-פני כל-
 הארץ אשר תדרכו-בה כאשר דבר לכם :
 ומפטירין עניה סוערה - כישעיה בסימן ס"ט : קיא -
 אי"ק - יע"לא - סימן :

בביתך ובמחנך באורחך ובמשכבך
 ובמקימך : כ וכתבתיו על-מזונות
 ותקבעיון-בסיפיה-ביתך ובתעריך :
 כא כדיל דיסגון יומיכון וימי בניכון על
 ארעא דקיס יי לאבהתכון למתן להון כיומי
 שמיא על-ארעא : כב ארי אם-מטר
 תטרון ית-כל-תפקידתא דתא דאנא
 מפקידיתכון למעבדה למרתס ית-י אלהכון
 למדך בכל-אורחן דתקנן קדמוהי
 ולא תקרבא דחלתיה : כג ויתריך יי ית-
 כל-עממיה האליו מן-קדמיכון ותרתון
 עממין ברבין ותקיפין מנכון : כד כל-
 אתרא דתדרוך פרסת-רגליכון ביה דלכון
 יהי מן-מדברא ולבנן מן-נהרא נהר פרת
 ועד נטא בתרא יהי תחומכון : כה לא-
 יתעמד אינש קדמיכון דחלתכון ואימתכון
 יתן יי אלהכון על-אפי כל-ארעא דתדרכון
 בה כמא דמליל לכון :

ס ס ס

ס ס ס

כו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה
 וקללה : כז את-הברכה אשר
 תשמעו אל-מצות יהוה אלהיכם אשר
 אנכי מצוה אתכם היום : כח והקללה
 אם-לא תשמעו אל-מצות יהוה אלהיכם
 וסרתם מן-הדרך אשר אנכי מצוה אתכם
 היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא-
 ידעתם : ס כט והיה כי יביאך יהוה
 אלהיך

כו חזי דאנא ירעיב קדמיכון יומא-דין
 ברכן ולנשין : כז ית-ברכן אם-
 תקבלון לפקודיא דיי אלהכון דאנא מפקד
 יתכון יומא-דין : כח ולנשין אם-לא
 תקבלון לפקודיא דיי אלהכון ותסטון מן-
 אורחא דאנא מפקיד יתכון יומא-דין למדך
 בתר שעות עממיה דלא-ידעתון : כט ויהי
 ארי יעלינד יי אלהך לארעא דאת עליל
 תמן

כ ותכתובנון במילתא על מונין ותקבעינו בתולתא קבל תקי בסיפי בתיכון וקברעיכון :
 כא מן בגלל דימגו יומיכון וימי בתיכון על ארעא דמיים " לאכתהכון למיתגא להון פסכום יומין דקיימין
 שמיא על ארעא : כב ארום אין מנטור תנטרון ית כל פפקידמא דאגא דאגא כפפיד יתהון למעקדה למרחם
 ית " אלהכון למתד ככל ארמו דתקנו קדמוי ומטול למתקרבא לדחלמיה : כג ויתריך מיברא ד"י ית כל
 עממיא האליו מן קדמיכון ויתרתיו עממיין ברבין ומיפיו מנכון : כד כל אתרא די תרוך פרסת רגליכון
 ביה דלכון יהי מן מדברא וטיור לבון הינו טוורי בית מקרשא מן גתרא רבא גתרא פרת עד ימא דאוקיניס הינו
 מן בראשית קטר מערבא יהי תחומיכון : כה לא
 יתעתד פר נש באפיכון בחלתכון ואומתכון יתו " אלהכון
 על אפי כל יתבי ארעא דתדרכון בה היקמא דמליל לבון :

ירושלמי

לא יקום רב ושליו קדמיכון ואומתכון ודחלתכון :

ס ס ס

כו ראה אמר משה נביא תמון דאגא מסבר קדמיכון יומא

ירושלמי

ותחלופיהון אין לא תשקעון :

דין ברקתא ותחלופה : כז ית ברקתא אין

תקבלון לפקודיא ד"י אלהכון דאגא מפקיד לבון יומא דין :
 כח : ותחלופה אין לא תקבלון לפיקודיא ד"י אלהכון ותטעון מן ארעא דאגא מפקיד יתכון יומא דין למטעי
 במר טענות עממיא דלא יבעתון : כט ויהי ארום ייעל יתכון " אלהכון לארעא דאתון עלליו לתקון
 למירחה

רשי

כס ונומר : (כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם . אם עשיתם כן ירכו ואם לאו לא ירכו שדכרי תורה דרשין מכלל לאו הן ומכלל הן
 לאו : לתת להם . (שם) לתת לכם אין כתיב כאן אלא לתת להם מלאך ענינו למדים תמיית המים מן התורה :
 (כב) שמור תשמרון . אזרת שמירות הרכה להורג בתלמודו שלא ישתכח : ללכת בכל דרכיו . הוא רחום ואתה תהא
 רחום הוא גומל חסדים וזה גומל חסדים . ולדבקה בו . אפשר לומר כן והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה
 חני יליך כאלו נדבקת בו : (כג) והורישו . (שם) עשיתם מה שעליכם אף אני אינני עשה מה שעלי : ועצובים מכם . אתם
 גבורים והם גבורים מכם שאל לא ישראל גבורים מה שבח הוא שמכח את האמוריים לומר ועלומים מכם אלא אתם גבורים משאר
 החומות והם גבורים מכם : (כד) לא יתיצב איש וגו' . (שם) אין לי אלא איש אחמה ומשכחה ואשה ככשמה מנין ת"ל לא יתיצב
 מכל מקום אם כן מה תלמוד לומר איש אפילו כעונ מלך הכסן : פחדכם ומוראכם . והלא פחד הוא מורא אלא פחדים על הקרובים
 ומוראכם על הרחוקים : פחד . לשון בעיתת פתאום : מורא . לשון דאגה מימיס רבים : כאשר דבר לכם . והיכן דבר
 (שמות כג) את אימתי אשלת לפניך וגו' : חסלת והיה עקב

(כו) ראה אנכי . ברכה וקללה . האמורות כהר גריזים וכהר עיבל : (כז) את הברכה . על מנת אשר תשמעו :
 מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת וגו' . הא למדת כל העובד ע"א הרי הוא סר מכל הדרך שנטוו ישראל
 מלאך אמרו המודה כע"א כמפור כל פתורה כולה (ספרי) : (כט) ונתת את הברכה . כתרנומות עכרכיא . את המכרכים (ח) :
 על

באר רחובות דקדוקי רשי

(ח) משום דקשיא ליה היאך יתכן בענין הברכה עלת ונתת והלא הברכה לא תושגה כמושם הגשמיים רק תושגה כמושהשכל למן
 קאמר כתרנומות ית סברכיא

רשב"ם

(כא) כימי הזמים על הארץ . כלומר (אשר) (בק"ש מטר) מן השמים והאדמה תתן יכולה : (כד) אשר תדרך כף רגליכם
 להלכת בשבעת עממים . מן המדבר . דרום . כהר פרת נפון . עד הים האחרון . ממקום שאתם עומדים עכשיו בקרן דרונית
 מזרחית של א"י ישראל עד הים האחרון במערב : (כה) לא יתיצב איש בתוך התמוזין האלה : חסלת עקב מיסוד רבינו שמואל :
 (כו) ראה אנכי נתן לפניכם היום מנחת ברכה וקללה כמו שפרש והולך ונתת את הברכה על הר גריזים . ואת הקללה וגו' .
 (כט) את הברכה . שתהיה על הר גריזים על ידי נתתי אשר תשמעו אל מנחת ה' וגו' :

אמרי

מכלל יופי

ראה (כו) (אשר תשמעו) . במקום אם פירושאם השמעו : וירישתם

אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה
 לרשתה ונתתה את הבטחה על הר נרזים
 ואת הקללה על הר עיבל : ל הלא
 הטה בעבר הירדן אחרי ה' מבוא השמש
 בארץ הנגעני הישב בערבה מול הנלל
 אצל אנוני מרה : לא כי אתם עברים
 את הירדן לבא לרשת את הארץ אשר
 יהיה אלהיכם נתן לכם וירשתם אתה
 וישבתם בה : לב ושמרתם לעשות את
 כל החקים ואת המשפטים אשר אנכי נתן
 לפניכם היום : א אלה החקים והמשפטים
 אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה
 אלהי אבותיך לה לרשתה כל הימים אשר
 אתם חיים על האדמה : ב אבד האבדון
 את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים
 אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על
 ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ
 רענן : ג ונתצתם את מזבחתם ושבחתם
 את מזבחתם ואשריהם תשרפון באש ופסולי
 אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן
 המקום ההוא : ד לא תעשון כן ליהוה
 אלהיכם : ה כי אם אל המקום אשר
 יבחר יהוה אלהיכם מכל שבטיכם לשום
 את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה :
 ו והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת
 מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם
 ונדבתיכם ובכרות בקרבם וצאנכם :
 ז ואכלתם שם לפני יהוה אלהיכם
 ושמחתם

יב

ל' ד

סצות תל"ו

סצות תל"ח

תמן למירתה ותמן יתמברכיא על טורא
 דנרזין ונתמלטטיא על טורא דעיבל :
 ל הלא אנון בעברא דירדנא אחורי אורח
 מערני שמשא בארע בנגנא דירתיב
 במישרא לקביל גלגלא בסטר מישרי מורה :
 לא ארי אתון עברין ית ירדנא למיעל
 למירת ית ארעא דני אלהכון יהיב לכון
 ונתתון יתה ונתתבון בה : לב ונתרון
 למעבד ית כל קמיא וית דינא דאנא
 יהיב קדמיכון יומא דין : א אלין קמיא
 ודינא דתטרון למעבד בארעא דיהב
 אלהא דאבהתך לה למירתה בר יומיא
 דאתון קמיין על ארעא : ב אבדא האבדון
 ית כל אתריא דפלתחור תמן עמיא דאתון
 ירתין יתהון וית שענתהון על טוריא רמיא
 ועל רמתא ותחורת כל אילן ענוף :
 ג ותתעון ית איגריהון ותתברון ית
 קמרתהון ואשריהון תוקדון בנורא וצלמי
 טענתהון תקוצצון ותוכדון ית שומקן מן
 אתרא ההוא : ד לא תעבדון כדון קדם
 אלהכון : ה אלהן לאתרא דיתרעי
 אלהכון מכל שבטיכון לאשרא שכינתיה
 תמן לבית שכינתיה תתבעון ותיחון לתמן :
 ו ותיחון לתמן עלותכון ונגסת קודשיכון
 ונת מעשריכון ונת אפרשות ידכון ונדריכון
 ונדבתיכון ובכורי תורכון וענכון : ז ותכלון
 תמן קדם אלהכון ותחדון בכל אוששות
 ידכון אתון ואיש בטיכון דברך ית אלהד :
 לא

לא